

Fenjeri u praznom mezaru

U Ćuprijskoj mahali dijete iz porodice Trklja je ležalo bolesno. U početku nisu znali šta da rade i gdje da traže pomoć. Bolest je bila uznapredovala i stanje nije slutilo na dobro. Odlučio se obratiti hodži Muji. Stanovao je u blizini a zna se da je mnogima pomagao zapisima, travama i mehlemima koje je sam pravio. No, kako je šejh Mustafa Žujo ulijevao strahopoštovanje i bio nepredvidiv čovjek a oni nisu porodično bili bliski s njim zatražiše pomoć i posredovanje mog pradjeda Ahmeta Šarca koji je bio dobar prijatelj s njim i to se znalo. Djetetov otac ga odmah pronađe u njegovoj radnji u centru čaršije. Dan je bio tmuran i oblačan, Ahmet je razgovarao sa kalfama pokazujući im rukom šta trebaju uraditi. Nakon selama ovaj mu se požali i iznese svoju molbu, pri tom naširoko pričajući o djetetovoj bolesti i porodici kako to obično biva kada nam je neugodno odmah iznijeti potrebu. Jer iznošenjem potrebe svako se plaši mogućeg poniženja.

„Evo Ahmete“...prevale nekako preko usta, „dijete mi je bolesno, pa bi li ti otišao hodži Muji da potražiš lijek jer meni je nezgodno da ga bihuzurim, čuo sam da je i sam bolestan i da leži u postelji.“

„Nisam znao da je hodža Mujo bolestan“ -odvratila ga začuđeno. „a šta mu je?“
Došljak teke sleže ramenima kao da se i sam pita o nečemu što je tek nedavno čuo. Sredstva komunikacije u to doba bijahu ograničena pa se ponekad ne bi saznalo ni za tuđu smrt u drugoj mahali sve dok telal to nebi objavio u centru Stoca.

Ahmet odmah prihvati posredovanje. Hodao je brzo i odlučno jer svaki minut je dragocjen a bolest je poput nepredvidivog neprijatelja. Mustafina avlijska vrata su bila poluotvorena. Ahmet ih otvori, u dvorištu nije bilo nikog.

Mirisalo je na ruže i katmere, u podnožju ispod drvenih stepenica stare nanule, dva smokvina stabla svježija i uspravna. Ahmet izu cipele lagano se popevši drvenim stepenicama do šejhovske sobe. Pokuca na zelena vrata pred sobom.

„Hajde Ahmetago! - začu se Mustafin glas. Kažu da je uvijek znao kad mu ko dolazi. Mog pradjeda je uvijek zvao tako (Ahmetago) a ne Ahmet-aga, ko zna zašto?! No, od šejha se uvijek moglo očekivati neuobičajeno, bijaše MELAMIJSKI derviš.

Nakon što razmjeniše selame, Ahmet sjede gledajući Mustafu koji je ležao na krevetu. U bijeloj košulji, pokriven bijeli jorganom, bio je blijedi, nego inače i sporijih pokreta. No, um mu je ostao britak i potpuno očuvan. Soba je odisala mirisom starog drveta, besprijekorno čista i uredna. Ahmet obori pogled i zamisli se malo rekaviši da mu je žao što ga zatiče u takvom stanju i da dolazi po lijek za jedno bolesno dijete.

„Znam“ -reče šejh, „ne treba ništa“, obojicu će nas ponijeti u četvrtak. „Tako je najjavio svoju i djetetovu smrt isti dan, dva dana unaprijed. Ahmet protrnu od straha ali ne reče ništa. Samo se poselamiše i on zatvori vrata. A šejh Mustafina oporuka je glasila: „Sahranite me tamo gdje ljudska noga ne prolazi, jer ko dirne u moj mezar bit će se Stocem svašta.“

No, to nije bilo lako sprovesti u djelo. Najprije se čuo šapat po svim ulicama — „Na Ahiret preselio hodža Mujo“... Cijeli grad je plakao a mnogi se prisjetiš da je rekao: „Valjo sam vam za života, valjat ću vam i nakon smrti.“

Počese se dogovarati o vremenu i mjestu dženaze. Derviš Arif je obavio gusul sa još dvojicom bliskih ljudi i zamotao tijelo u kefine. Oglasio se i telal te je smrt i zvanično saopštena narodu. U to doba

dženaze su polazile direktno iz kuće umrlog a ne iz džamija kao danas. Hladnjače i klima nisu postojali i mejita je trebao ukopati što prije. Tijelo je stavljeno na tabut i upravo kad su ljudi htjeli prihvatiti nosila postavilo se pitanje gdje ga sahraniti, u harem ili na nepoznato mjesto kako je oporučio za života. Oko ulaza kuće je stajalo nekoliko derviša. Ni danas se ne zna jesu li to bili njegovi muridi jer se on nije jasno očitovao po pitanju šejhluka a zna se da se pojedini šejhovi nikada ne obznane javno. Ljudi su se počeli okupljati oko kuće na Čupriji, nekoliko žena je plakalo.

Derviš Arif hrabro zakorači prema okupljenima i reče: "Ostavio je vasijet da ga ukopamo daleko od ljudskih pogleda." Bio je autoritaran i nedvosmislen, vlado je muk a u zraku se osjećao strah.

„Ama“...kuda da ga nosite“-zavapi iz dubine srca komšinica Aiša, „dženaza treba da ide u harem“,...“ko i ostalim ljudima.“

„Tako je“-povika još nekoliko osoba u znak podrške. Iz čaršije je u međuvremenu došlo još dosta ljudi i otvorila se žučna rasprava.

„U harem i gotovo“-javi se trgovac Mahmud iznenada, da potvrdi odanost tradiciji i običajima a u teškom trenutku svako želi da se nečim istakne i ostane upamćen.

„Jašta“...jašta“,javiše se glasovi podrške, broj ljudi je bivao sve veći.

„Vidi“...“šta vam je“, progura se kroz gomilu bijelobradi starac sa ćulahom na glavi. „Vasijet je vasijet“, nastavi tvrdo i odsječno. Žamor lagano prostruji gomilom, glasovi podrške ali i negiranja su se oporo javljali. Ponovo se začu plač žena koje su zahtjevale dženazu u haremu. Šejh Mustafa je umro bez poroda tako da niko od krvnog srodstva nije mogao interevenisati. Odlučiše da poslušaju hodžu Pitića, imama lokalne Čuprijske džamije. Ali on tek neznatno slegnu ramenima očito ni sam ne znajući šta da kaže, gledajući čas u pravcu harema, čas u brdo iznad džamije. Ipak pala je odluka da ga sahrane u Askerski harem na izlazu iz Stoca. Dženaza je nošena na ramenima, ljudi su se smjenjivali a plač žena je postajao sve veći.

Na kraju se obavi ukop a ljudi se razidoše. Ali neki učeni ljudi i derviši su i dalje imali na umu šejhovu opomenu. Jer, ostavština je u Islamu sveta, kako materijalna tako i duhovna. Razgovarali su o svemu a neki su sujevno mahali glavama tvrdeći da je Mustafinu oporuku svakako trebalo ispoštovati. Rastadoše se gotovo postiđeni.

Tu noć derviš Arif nije mogao nikako zaspati misleći o propustu kojeg su napravili i mogućnostima da se ispuni šejhova želja. Negdje pred zoru naglo usni i vidje šejh Mustafu u zelenoj odjeći i sa zelenim turbanom na glavi. Sjedio je na kamenu pored potoka koji je žuborio. Sunčeva svjetlost bila je jaka, planinske daljine iza njega a iznad glave je letjelo jato ptica. On mu se obrati: „Ostavio sam vam vasijet da me ukopate tamo gdje ljudska noga ne prolazi!“ To reče i nestade. Arif se namah probudi. Ustade se, uze abdest i obavi Sabah namaz a san mu nije dao mira jer išaret je dat, poruka jasna i sve je ukazivalo na grešku koju su naravili. Dobro, pomisli nejasno, ali snova je je bilo po hadisu tri vrste. Od Allaha, društvene preokupacije i šejtanske stvari....pa ko zna!! Možda sam bio previše zaokupljen dženazom, utješi se i sam sumnjajući da bi misao mogla biti pogrešna. Ustade i ode u svoju zanatsku radnju u centru čaršije a bio je kolan. Dan je sporo prolazio a nemir ga nije napuštao. Gledao je tupo i nejasno u prolaznike na ulici odlučivši da niko ništa ne kaže. Naredne dvije noći san mu se ponovi poptuno istovjetno kao i prvi put. Bio je izgubljen i gotovo potpuno izbezumljen. Nije znao šta da radi i odlučio da se posavjetuje sa nekoliko drugih derviša. Mustajbeg, Alija i Mehmed ga pažljivo saslušашe. Sva trojica su bile sufije Nakšibendijskog reda.

Dok je govori gledali su u zemlju gotovo postiđeni.

„Treba li vam vasijet“-reče Alija odlučno...“ali kao što znate nije se moglo“, dodade sa kajanjem i gorčinom u glasu. Prođe nekoliko dugih trenutaka.

„Treba otkopati mezar i prebaciti tijelo na nepoznato mjesto“-odlučno upade Mustajbeg i kao da je pogodio misao koje su se svi pribojavali.

„Ali kako ćemo“-zloslutno zavrti glavom Arif, „ko zna šta bi se desilo da to neko vidi.“ Bili su u nedoumici i velikoj nelagodji. Počeše raspravljati o svim mogućnostima te se na kraju dogovoriše da tu noć otkopaju svježi mezar i prebace tijelo iza obližnjeg brda, utabaju zemlju i nikome ne govore o nepoznatom mjestu. Oko pola noći, njih četvorica zajedno sa dvojicom hamala se zaputiše u

harem. Nosili su krampe i lopate te debelo uže. Mjesec je bio pun i svijetao. Dobro su pazili da ih niko ne vidi a prolaznici su u to doba rijetki, gluho doba noći a svijet je sujevjeran i kloni se mezara i po danu. Sluge su se također pribojavale nepoznatog ali kada na dlanovima vidješe po jedan zlatni dukat pristadoše na sve, bez riječi. Dva fenjera su im bila u rukama a u harem su ušli tiho i neopaženo. Mustajbeg, Alija, Mehmed i Arif su nijemo gledali dvojicu sluga kako kopaju po mezaru i izabcuju zemlju, strah se mogao sijetiti u zraku. Fenjeri su osvijetlili čitav dio harema, sve do ulice. Lopata za lopatom, uskoro dođoše do dasaka koje su u mezaru bile poprečno postavljene. Stadoše skidati jednu po jednu. Mjesečeva svjetlost koja je obsajavala okolinu na čas se stopi sa svjetlošću fenjera kojeg su spustili u ugao mezara. Unutra nije bilo ničeg. Podigoše sve daske i pustiše oba fenjera u mezar. Unutra nije bilo ni tabuta, ni kefina niti tijela Mustafinog. Dvojica sluga stadoše prestravljeno bježati ali ih Arif zovnu te se vratiše. Čelo mu je bilo orošeno znojem. Ponovo spustiše fenjere i ugledaše posve prazan mezar. Gdje je nestalo Mustafino tijelo ne zna se ni danas. Sluge onovo nabacaše zemlju i svi napustiše harem bez riječi. Zakleli su se da nikom neće ništa govoriti. Imam Ali a.s. je rekao: "Ko čuva tajnu ima izbor u ruci svojoj." Ali ako se ona otvori, tajna odleti poput ptice te je došla i do ovog vremena.

Na Mustafinom nišanu piše: "Hidr se pojavio, Mustafa nestao." Hidr je pio sa izvora života i živ je. Govoreći o bogobojažnim ljudima Imam Ali a.s. je rekao: "Tijela njihova nestaju ali likovi njihovi žive u srcima." Je li u ovim riječima sadržana i tajna šejh Mustafinog nestanka? Nikada nećemo saznati.

<https://jasminko.github.io/>

(Slika –Nišan šejha Mustafe Žuje)